

KECSKEMÉTI LAPOK

Előfizetési díj: Egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr.,
negyed évre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 12 kr.
Hirdetmények jutányosan számíttatnak. — Nyilttéri közlemény
soronként 30 kr.
Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Politikai és társadalmi hetilap.

Megjelen minden vasárnap.

Szerkesztőség: V. Klapka-úteza 162.
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.
Kiadóhivatal: III., Jókai-úteza 186. Telefon sz. 81.
hová az előzetesek, hirdetések és a lap szétküldésére vonatkozó
felszólítások intézendők.

Téglagyarak.

A „Kecskeméti Napló“ szeptember 10-iki számának egyik közleménye erős támadást intéz a régi téglagyár, különösen pedig annak igazgatósága ellen. Roszakarat és tájékozatlanság jellemzi a cikket s ép ez okból nem is foglalokoznánk vele, ha a különböző szállongó hírek folytán érkezettnek nem látnánk az időt a nagyközönséggel megösmertetni a régi téglagyár helyzetét, rámutatni azon okokra, melyek a mai kedvezőnek éppen nem mondható állapotot előidézték s ezzel kapcsolatban azon üzelmekre is, melyek a kecskeméti pénzpiacot az utóbbi években oly alaposan kompromittálták.

A régi téglagyár 1894. évben alakult és egyike volt városunk legéletrevalóbb és egészségesebb vállalatainak. Mindjárt az első évben 6 frt osztalékot adott, a későbbi években pedig 10 frtot; részvényeinek árfolya felment 200 frtig. A közönséget eddig Kecskeméten ismeretlen jó téglával látta el és városi gyárral konkurrálva, lenyomta az azelőtti 20—25 frtos tégláárakat 15—20 frtra. A szükségletet teljesen kitudta elégiteni s üzembe hozatala óta nem merült föl az az eset, hogy vidékről kellett drága pénzen rossz téglát hozatni. Szóval a szolid és reális vállalat a részvényesek, a város, a vállalkozók, a: építetők teljes megelégedése mellett működött.

A múlt év elején egyszerre szárnyra kelt a hír, hogy egy új téglagyár van

alakulóban; majd meg is jelent a tervezet és a részvényjegyzési iv. S ezen iverk megjelenésétől kezdve megindult városunkban egy olyan örült hajsza, a melyhez foghatót Magyarországon se nem láttunk, se nem hallottunk s mondhatjuk, hogy ebben a hajszában csak a régi téglagyár volt az egyedüli, mely megőrizte nyugodtságát s megfontoltan cselekedett. Látván ugyanis azt, hogy az alakuló új társaságnak még sem a részvényei jegyezve nincsenek, sem pedig, a mi fő, alkalmas földje nincs, elhatározta, hogy ezt az üzletet, a melyhez az anezniennitáznál fogva joga van, nem adja ki kezéből s nem enged versenytársat jönni a nyakára. Megvette tehát a legkiválóbb szakértők meghallgatása után a téglagyártásra legalkalmasabb Balog János-féle földet, mely az érte adott 47.500 frtnyi árt mezőgazdasági szempontból is körülbelül megérte s azon nyomban hozzákezdett a körkemence építéséhez.

Fájdalom, a számítás nem ütött be; az új téglagyár alapítói ilyen csekélységgel, hogy egy újabb körkemence van épülőben, nem lehetett tervüktől eltántoritani, sőt csak most kezdődött az igazi — heccz. Mindenféle hírek szállingóztak a városban, hogy a régi téglagyár a földvételebe belebukott, viszont az új gyár alapítóinak sikerült olyan agyagbányát tartalmazó földet venni, a milynről eddig városunk lakossága nem is álmodott, hogy ők gőzgéppel fognak gyártani s ennek gyártmánya olesőbb,

jobb és sokkal diszesebb külsejű a régi téglánál. És ime, e hírek folytán, daczára, hogy egy kapavágást sem csináltak a megvett földön s a részvények még sem kifizetve, sem kibo sávva nem voltak, a részvényre való jog 20—25 frtért kelt. De már néhány nap múlva újabb nagyszerű hírek jöttek forgalomba. Hogy felküldtek Pestre néhány zsák agyagot s ott abból elsőrendű keramitot gyártottak és hogy pesti vállalkozók már néhány évre előre lefoglalták az összes termelést. Erre a hirre 10—15 frttal ismét emelkedett a részvények ára és boldog volt az a halandó, a ki egy részvényre való jogot tudott magának 40—45 frtért szerezni. Rövid idő múlva aztán kijátszatott a legnagyobb tromf. A Leszámitoló-Bank ablakában ki volt téve egy pipa. Igen is egy pipa. Ezen pipát pedig gyártották az új telepen, a hol megtalálták a „kék agyagot“. A kék agyag pedig az, a miből a legfinomabb agyagedényeket és egyéb remekeket lehet előállítani, miért is most már erre fogják a fősúlyt fektetni s nem fognak komisz téglát, keramitot, stb. előállítani. Szegény pesti vállalkozók! Hiába számítottatok a kecskeméti téglára!

A pipa pedig megtette hatását; a részvényre való jogok 60—70 frtért keltek, néhány bententes úriember a markába nevetett, a szegény 160—170 frtos részvény-tulajdonos pedig most már várta az eredményt. Meg is jött az rövidesen, csak hogy egy kissé morózus arccal jelent meg. A pénzvizonyok meg-

A KECSKEMÉTI LAPOK TÁRCZÁJA.

Erzsébet.

Immár egy éve, hogy Csendesen alszik, Hogy szelid ajkának Hangja se hallszik	Kikelet pompáját Az ősz lerontja, Ragyogó kék eget Felhőbe vonja.
Beteged erdőben Nem bolyong árván, Nem ragyog drágagyöngy Szeme pilláján.	Nem látja több tavasz, Több ősz se látja, Hullámos genfi tó Hiába várja.
Virágos sátrát a Tavasz kibontja, Ragyogó verifény Sugarát ontja.	S ibolya hervad és Kivirul újra, És szorja virágít Erts tavasz uja.
Sugarak, virágok Jöt.ére várnak, S várják a harmatos Rózsafa-ágak.	Az örök időnek Kereke fordul, S egy virág hiányzik, Kívész a sorbul.
S ibolya nyílik és Ibolya fonyad, Szomorú felhőből Könnyek omolnak.	Tavaszi fényből egy Sugar kialszik: ERZSÉBET örökre, Örökre alszik. Katona Ernő.

Dramaturgiai tanulmányok.

XII.

A dráma új technikája.

Nézzük most, maradt-e nyoma a dráma irányváltozásának?

Az új irodalmi irány elég gyorsan át esett a zavaros forrongáson, melylyel megindult. Kritikai rohammal, kihívó kísérletek kel kezdte, melyekben a túlzás jóval mögötte maradt az akarásnak. Veszedő kritikája ma már inkább kísérője, magyarázója, követítője a jelentős műveknek. A lármázók, kik 10—15 évvel ezelőtt a hangot adták, háttérbe szorultak és új művészek állnak az érdeklődés középpontjában. Az új dráma tért foglalt a színpadon s a régivel egyforma figyelemben részesül.

A nagyközönség sokáig tartózkodólag viselte magát ez iránynyal szemben, melyet az előadás bizonyos nyersége és a kényes tárgyak választása jellemezett. De ma már az előadás durvasága szűnőben van s ugyanaz a Hauptmann Gellért, a ki „Vor Sonnenaufgang“-ot írta, újabb műveiben semmi vissza tetszöt sem alkalmaz. Zola is jóval szelidebb már. És a mellett pár év óta a modern drámában világosan észrevehető áramlat kerekedett felül, mely a jó társaság művelt és morális alapjait elismerésre méltóan juttatja érvényre. A mi pedig a kényes, sértő vagy rút tárgyak választását illeti, ez éppen nem kizárólagos jellege az új irodalomnak, hiszen a francia klasszikusok, vagy Schiller „Harmajái“, „Ármány és szerelme“, Goethe „Götz“-e, „Lélekrokonság“-a vannak oly „illetlenek“,

mint Zola vagy a modernek művei. És az új irodalom, mely a modorosságá vált szépitgetés és szépségkultusz ellen támad föl, mindig kaczerkodik némi kamaszsággal.

Az ifjú írók bohémien-, kávéházi- és diák-életük fejlődéskori hangját vitték az irodalomba, mely nem volt a legfinomabb. De mióta fejlődésük e szakából kiöttek, komolyabbak, férfiasabbak és alkotásaikban nem bravourkodnak többé. Nem tagadható azonban, hogy a költői tárgyak köre kiszélesedett általuk s a tárgyalás hangja lehetetlenné tette a képmutató prudériát ép úgy, mint az akadémikus szürkeséget. Ez mindenestre haladás, melyet — úgy látszik — időszakonkint meg kell csinálni. Hogy aztán gyorskezü, izléstelen és műveletlen „írók“ ez irányt sikamlós és tolaodóan hirdett objektív műveikkel visszataszítóvá tették, az fel sem tűnő, hisz ezek a mászkos spekulánsok minden divatos áramlatot így kizsákmányolnak.

A modern irodalmi mozgalom tüntetés volt azon költészet ellen, melyben az alakító képesség elsatnyult és a nagyhangú frázisok, elpuhult lyra és melodramai requisitumok uralkodtak. Voltak az időben is költők, elsőrangú költők, de nem találtak elismerésre, vagy különálló jelenségei a művészetnek, a kik koruk sajátos életével semmi összeköttetésben sincsenek. A költészet elvesztette az érintkezést az élettel s az új művészet éppen arra törekedett, hogy bele illeszkedjék az életbe, a nemzet szükségleteibe s a kor mozgalmát és fejlődését rajzolja, tükröztesse, irányítsa. Erőteljes művészi újjáalkotások kora kezdődött.

roszabbodása, az építkezési kedv hanyatlása, a téglában való túlprodukczió hideg zuhanyként kiábrándította az embereket s lassanként rájöttek, hogy bizony az új gyár nem fog sem agyagedényeket, sem keramitot produkálni, hogy a kecskeméti agyagból gőzgéppel még téglát sem lehet csinálni, hogy a kecskeméti téglát még a szomszéd városokba sem lehet szállítani s az összes produkcziót itt helyben kell eladni.

A régi téglagyár és részvényesei mindezen mozgalmaktól távol maradtak. Haladt a maga rendes útján, a konkurrencziát eddig nem igen érezte, mert a mi nagyobb építkezés eddig a városban volt, ahhoz az ő jó renomméjú tégláját vették s csak egyedül az a baj, hogy az idén igen kevés volt az építkezés s tégláján nem tudott túladni.

A legroszabb indulatú rágalmozó azonban az, a ki helyzetét kétségbeejtőnek állítja. Igaz az, hogy körülbelül 140,000 frt adóssága van, de azt minden józan ember tudhatja, hogy 50 hold földet venni, azon egy óriási körkemenczét építeni s nyolczmillió téglát előállítani a semmiből nem lehet. Már pedig mindezen óriási új befektetésekhez a részvényesek eddig egy krajczárral sem járultak.

A társaság 8 millió kiégetett és nyers téglája a legredukáltabb számítás mellett is megér 50,000 frtot s ha az idén nem kel el, majd elkel a jövőre. Összesen tehát 90,000 frt adósságról van szó, a mely 90,000 frtnak ellenértéke meg van az 50 hold földben, a körkemenczében, a munkáslakokban, színekben stb. Valótlanság az, hogy ezen 90,000 frtot elsőbbségi részvények kibocsátása által akarja az igazgatóság beszerezni s valótlan, hogy bizonyos kétes értékű pénzügyi operációkkal akar baján segíteni. Az egészséges testet nem kell megoperálni. A mostani pénzügyi viszonyok nem alkalmasak a részvények kibocsátására, ép azért az igazgatóság jobb időkre vár.

Várhat pedig a legnagyobb nyugalommal, mert a Népbank szívesen kölcsönzi addig a szükséges összeget.

Az egyesülésről pedig ne legyen szó. Ez egy újabb börzemanőver azoktól, a kiknek nyakába van a sok részvény s a kik remélik, hogy egy nagyobb átalakulás esetén, ismét ára lesz papírjuknak s túladhathatnak rajta. A régi téglagyár azonban ilyen manőverhez segédkezet nem nyújt. Mi indokolja tulajdonképpen a fúziót? Az üzleti kiadás mindkét gyárnál olyan csekély, hogy azt már kevesebbre redukálni lehetetlen, sőt ellenkezőleg fúzió esetén az üzleti költség csak nagyobbodna. Az üzem-megszorítás szintén keresztül vihető fúzió nélkül, a mint azt a régi téglagyár már keresztül is vitte.

A mi pedig a tégláárakat illeti, — ha a verseny nem fajul illojálissá és tisztességtelenné, nagyon szép nyereséggel lehet túladni a téglán, míg ellenben, ha fúzió lenne, nyomban meg fog jelenni 20—25 tábori kemenczés, kik esetleg még a mai áraknál is lejjebb nyomják a tégláárakat.

És aztán mi lenne a téglagyártásra hasznavehetlennek bizonyult géppel? Mi a városunkban teljesen felesleges malommal? S milyen számítással vehető a Balog-féle 50 hold egyenértékűnek az új gyár telepével? Olyan kérdések ezek, melyekre a fúzió barátai bajosan tudnak megfelelni.

Az utóbbi években a téglagyári, de meg egyéb részvényekkel fűzött merész játék sok pénzügyi kalamitásnak képezi kútforrását. Évek kellene ahhoz, míg az emberek a tavalyi eszeveszett papirhajszát kiheverik s nagyon áldatlan munkát végeznek azok, a kik mint a „Kecskeméti Napló“ magát kifejezi, az „értelmetlenebb osztályt“ újabb pénzügyi manőverekbe akarják „beugratni“.

konfliktusai érthetőbbek, találókabbak, mert közelebb állnak az eddigi drámai problémákhoz. Amaz kizárólag az egyes jellemekből indul ki és fejlődésük és alakításuk által egész társadalmi csoportokat ábrázol. Emenél a társadalmi osztályok, vagy szociális eszmék ellentéte áll előtérben s azokból, azok szerint fejlődnek a jellemek. Gazdag polgárság és nyomorult szegénység, művészet és romlott börzianerség, korlátlan indi vidualizmus és ósdi gondolkodás, rejtett érzéki ség és kapaszkodás a társadalmi pozíció után stb. effajta ellentétek adják a problémákat. Ez irányú költői kevésbé merészek és sajátosak, mint amazok, de közelebb állnak az eddigi drámai formákhoz, tehát inkább megkedveltetik a közönséggel az új drámát és kevésbé szokatlan műveikkel ki is békíthetik azt. Lám, a Nemzeti Színház az új francziákat és Sudermann egészen népszerűvé tette már, sőt veszedelmes konkurrencsei lettek a régiek drámáinak.

A modern költészet jellemvonása, hogy a tiszta és teljes művészi alkotást sokkal inkább érvényre juttatja. Érdemes megvizsgálni e művészet technikáját is, mely sokkal egyöntetűbb, mint a régiek stílus művéké. Jellemző, mint mondók hogy a költők erkölcsi gondolatból, osztály- és faji ellentétekből, szóval valami eszméből indulnak ki és alakjaikat e czél szerint alakítják és mozgatják. A megelőző stílus darabjain kitesztett a fonál, melynél a költő a személyeket bizonyos szándék szerint húzogatta; az emberek csak mint valamely (főleg házassági) probléma képviselői mozogtak a szindarabban s az alapgondolat

Az élet kérdése.

Van az emberi lélekben egy rejtély, melyet senkinek nem sikerült még soha megoldani.

Hiába keressük, hiába kutatjuk, senki sem bír rá felelni.

Mintha fogva volnánk valami bűvös körben, melyből kiszabadulni nem tudunk, örökké csak tapogatódzunk és nem bírjuk felfedezni az emberi lélethez kötött czélokat és váltig csak azt kérdezzük magunktól: miért élünk? Van-e ennek valami czélja? És ha van, mi által lehet azt elérni?

Az élet kérdése, mit minden ember felvet magának, kísér, követ, üldöz bennünket szüntelen és a vergődő, a szenvedő emberi lélek nem bírja feltalálni a belső megelégedés és a belső nyugalom egyensúlyát, melyre oly nagy szükségünk van, hogy az élet feladatait teljesíthessük.

Az élet végökát kifürkészni nem tudjuk. Ha széjjel tekintünk magunk között, vizsgáljuk a világágytetem fejlődését, kutatjuk az emberi nem történetét, titok marad előttünk a talány: honnan van mindez? Miért van mindez? És mi lesz mindebből?

Honnan jövünk? Hova megyünk? Mi az eredetünk? Mi lesz a végünk? — Hiába kérdezzük.

Talán sohasem tudtak az emberek annyit, mint a jelen században, talán sohasem haladtak a tudományok oly rohamosan előre, mint korunkban, de minden tudományunk csak oda vezetett, hogy teli vagyunk új kérdésekkel, auélkül, hogy ezen legrégebb, ezen legegyszerűbb kérdéseket megoldottuk volna.

Ismerjük a csillagok és a nap vegytani összetételeit, megmérjük a világűrben bolygó égi testek súlyát és nagyságát, lefényképezük a káprázató gyorsasággal egy pillanat alatt eltűnő villámot, beléltünk a fölöttünk domborodó mennyboltozatnak azelőtt nem is sejtett, ismeretlen világaiba, de ha azt kérdezem, mi tehát mindennek az értelme? Kell-e, hogy mindez létezzék? És nem lehetne-e mindez minélkülünk? A tudomány csak annyit mond: nincsen rá feleletem.

A természettudósok azt mondják, megmondom neked, hogy miből vagy összerakva, mik a te részeid, miből állasz és mi lesz belőled, ha részeid széjjel hullanak. Analyzálják testünket és azt találják, hogy az véletlen tömörülése egyes apró parányoknak, melyek egy ideig valamely láthatatlan kéz által együtt tartatnak, hogy azután bizonyos évek múlva feloszoljanak és semmivé össze-

fontossága legtöbbször épen nem állt arányban a kivittel. Igazi élet csak az epizódalakokban volt, melyek pedig alig álltak összefüggésben a cselekvénnyel.

Az új módszer nincs bizonyos tárgyak köréhez kötve és még a ki a modern életből meríti tárgyát, az sem szakít egészen a múlttal. Vegyük pl. Sudermann „Otthon“-át, melyet szerzője komolyan vesz, melegen átérez és melynek szinpadi hatása nagy. Ez a hatás azonban némiképp szinpadias, mint a régiek stílus daraboké. Valamennyi személyében csak egy jellemvonás dominál és rideg egyoldalúságuk nem engedi őket más gondolat-világba átesapni. Nem tagadhatjuk, hogy ilyen jellemekkel valahol találkozhattunk, de a hogy itt előttünk állnak, hányzik az egészről a cselekvény valóságossága; látunk egy mozgalmat, érdekes történetet lefolyni, de nem drámát. Mert a dráma lényege mégis csak a belső küzdelem, az erkölcsi, a jellemeknek megfelelő kifejtés. De lehetséges-e döntő belső küzdelem oly embereknél, kik kezdettől fogva ennyire szilárdak, vagy fejlődés oly egyéneknél, kik kezdettől fogva ennyire kénszen állnak előttünk? Ilyen emberek lelkében előállhat némi ingadozás, de lényük alapjából keletkező küzdelem aligha; igazi küzdelem, t. i. megtévedés, győzelem maguk fölött, kiegyezés vagy lakolás ily orthodox felfogásnál nem keletkezhetik, hanem legfeljebb külső összeütközés. A drámának, a drámai konfliktusnak próbája a befejezés. Sudermannnál az alezredes meghal, de ez csak vég, nem befejezés, mert nem következetes és szükségszerű folyománya a lelki proccessusnak, hanem

Az új irány leginkább a dráma terére vetette magát. A francia társadalmi dráma elernyed, a többi nemzeteké a régi hagyományokon elősködött, vagy felszínes problémákkal vesződött. Jellemeik többé kevésbé élő osztály típusok voltak. Az új dráma az életből leste el-tárgyait, még pedig komoly és megrázó hatásokra törekedve. A jellemek lehetőleg egyéniek. Érdekes az új irány első bizonytalan tapogatózása, miről már többször megemlékeztünk. Úgy okoskodtak, hogy a bourgeoisie lejártá magát, tehát a problémák belső valósága és általános jelentősége érdekében tévedt nőket, pinczérnöket, munkásokat, bohémeket a jövő geniejeit, szóval a lejárt és alakulóban levő új kultúra oszlási produktumait tették műveik központjává. Azt hitték, hogy az egyéni jellemzés a geniális merészségben, majd pedig a valóság aprólékos megfigyelésében és rajzolásában rejlik. Az éretlen fejlődés e termékei joggal találtak visszautasításra de ha feledésbe merültek is, termékenyítő hatásuk és hű törekvésük nem tagadható.

Hosszas ingadozás után két irány érvényesült a drámában. Nem akarunk újra Ibsenre s az újabb francia írókra utalni, elég Sudermann és Hauptmann G. nevét említeni, hogy megértsük a különbséget. Az a brillansabb dramatikusan, míg ennek művészetében mélyebb és erőteljesebb. Tehát az egyik irány drámai problémája szűkebb világra szorítkozik, de annak minden sajátosságát oly határozottan alakítja ki, hogy megértése kissé megerőlteti az embert. A másik irány az osztályok, társadalmi rétegek ellentétét tárgyalja s így

essenek. Ez a véletlen találkozása a parányoknak a te tested, az az idő, a meddig ez tart, a te életed. Sem több, sem kevesebb. Apró sejteknek halmaza, mely fejlődik, változik, terjed és nő, és ha elérte a fejlődés bizonyos fokát és a sejtek felmondják a szolgálatot, vége mindennek, megsemmisülsz, hogy soha többé ebben az alakban fel ne támadj.

Az emberi élet talánya megfejthetetlen, keletkezik anélkül, hogy szükség lett volna rá és megszűnik, még mielőtt nyomára jöttünk volna, hogy voltaképpen miért is volt ez az egész?

A természettudományok nem adnak rá feleletet, hogy volt-e valami célja földi vándorlásunknak, van-e belőle valami haszna a világfejlődésnek, nem volt-e fölösleges és véletlen játéka az esélyeknek, nem volt-e egész életünk egy tűnékeny álmom, egy elmosódó kép, mely bizonyos idő múlva teljesen elenyészik úgy, hogy senki sem emlékszik rá. Az egész életből semmit sem értünk, csak azt, hogy elmúlik, semmi sem bizonyos, csak az, hogy megszűnik.

És ha kérdezzük a történetet és a filozófiát, mi az mégis, ami értéket ad az embernek, ami becsésé teszi életünket és ami megmagyarázza, hogy mindenki igyekezik azt minél méltóbban betölteni, azt mondja: az ember egy része a nagy világegyetemnek, egy része a megfoghatatlan végtelennek, amely létezik, senki se tudja, mióta, senki sem tudja, meddig? De létezik és szakadatlan láncolatát képezi mindennek, ami él, mindennek, ami történt. Véges elménkel azt felfogni nem tudjuk idővel azt meg nem mérhetjük, de látjuk és tapasztaljuk, hogy soha meg nem szűnt eddig, és feltehetjük, hogy meg sem is szűnik soha.

A nagy világegyetem mérhetetlen végtelensége rejte van előttünk. Fejlődésének útját ki nem puhatolhatjuk, mert régibb, mint az emberiség, régibb, mint a föld, régibb, mint az egész csillagrendszer, melyhez földünk tartozik.

A világegyetemnek volt egy korszaka, amelyben a föld nem is létezett. Ugy szakadt az el a napból, amint hogy kipattan egy szikra az izzó tűzforrásból, hogy azután elveszítvén az éltető meleget, lassanként kihűlön és mint élettelen hamu, önmagában összeessék és levegőben szétporlódjék.

Századok, ezredek múltak el, míg a lehülés folytán kéreg támadt a föld körül és az izzó folyó test lassanként szilárd felületet nyert, mely alapja lón minden szerves és szervetlen élet kifejlődésének. És ki tudja, mennyi idő folyt le, míg az első életesira

keletkezéséről, melynek eredetét nem ismerjük, a legfejletlenebb növény, vagy állati test képződhetett, melyből az ember nemes formája kibontakozott?

Hogyan lehetne fogalmunk tehát a világegyetem kezdetéről, mikor a föld, melyen lakunk, csak egy porszemét képezi a nagy mindenségnek és az egész emberiség története csak egy korszakát képezi a földi időhöz kötött parányi életének.

Miben rejlik tehát a mi hivatásunk, ami az örök rejtelem fogalmához köti életünket, ami az egész emberiség rövid létezésében az egyes ember életének értéket és tartalmat kölcsönöz. Azt mondják, az emberiség halad, és minden embernek kötelessége részt venni ebben a haladásban. És valóban, ha visszatekintünk az emberiség haladásának magaslatairól a civilizáció kezdetére, ha elgondoljuk, mily fáradtságba, mily küzdelembe, — mennyi vérbe és emberáldozatba került, míg eddig eljuthattunk, a büszkeség bizonyos nemével tölt el bennünket a tudat, hogy mint Faust mondja: „Wie herrlich weit wir es gebracht“.

Ha áttekintjük az emberiség történetét, azt találjuk, — hogy óriási útát tettünk meg, míg a vad népek állatias ösztönétől Kant és Schopenhauer filozófiájáig eljutottunk.

Nézzük csak az ausztráliai szigetlakók primitív életviszonyait, melyek sok tekintetben hátrább állanak az európai háziállatok civilizált szokásai mögött. Nézzük csak a pápuákat, kik alig egy fokkal állanak feljebb ausztráliai polgártársaiknál, és hasonlítsuk ezeket össze például korunk rendőr-államainak magas kulturájával, ahol az emberek annyira hozzá szoktak a rendhez, hogy úgy járnak-kelnek, akárcsak czérnaszálon húzgatnák őket.

A civilizációnak csodás hatásai vannak az emberekre. Az ember állati életének legalantibb fokáról a művelődés csaknem szédítő magaslatára emelkedtünk, elfoglaltuk a földet, urává lettünk a természetnek, hatalmat nyertünk az elemek felett és alig van már valami, ami újat kívánhatnánk még magunknak, hogy felhasználjuk saját céljainkra. Vasutak, távirók hálózák be a földet, hogy legyőzzük a távolságot és megkössük az időt, mely oly gyorsan repül el felettünk. A kémikus alkat-elemekre bontja az anyagot, a fizikus matematikai pontossággal határozza meg az erőket, a geológus feltúrja a földet, hogy kiássa az egymásra felhalmozódott rétegekből rég elveszett világ kulturáját.

De mi haszna mindennek?

véletlen valami, — igaz, hogy a cselekvényeinek összefüggő véletlen. Mint célhoz vezető eszköz ellen nem tehetünk kifogást a szél-ütés ellen, a mint hogy egészen közömbös, mikép és ki által bukik Macbeth: a fő az, hogy buknia kell, mert bukása az emberi társadalom erkölcsi alkotásában és érzésében gyökerezik. Miért esik Sudermannnál ép a szerencsétlen alezredes áldozatul? Miért ne bukhatnának el ez összeütközésnél ép ily joggal Magda, vagy Hefterdinek lelkész, a keresztény erkölcsi képviselője? Ez mutatja, hogy a darabnak nincs igazi drámai konfliktusa és befejezése sem szükségyszerű, erkölcsi megnyugtató, hanem erőszakos, nyers, szinpadias. És ez örökség a letűnt drámai stílből, mely szerette két ellentétes világnézet drámai megtestesítését, alakjait a szerint szabva meg. Az alakok valaminek, eszmének, rendnek stb. típusai, képviselői. A régibb drámáiról is az alakítás helyett eszmén kezdtek, az akarással a megvalósítás helyett; azért *avulnak el oly hamar* egy-két évtized darabjai s csak kevés nagy koncepciójú tartja fenn magát közülök. Ifj. Dumas Sándor darabjaiból pl. ma már csak „A kaméliás hölgy”, „A demimonde” és „Denisz” igazi repertoire-darabok. És így tovább.

A modern dráma igazi célja tehát a régi módszer kiküszöbölése. Nem akarunk többé egyoldalú alakokat látni a szinpadon, mert nem hiszünk már bennük. Nagy drámaírók soha sem kedvelték alakjaik ilyenforma szabását, még a típusalkotásra hajlandó ókori klasszikusok sem. És ma már annyira

ismerjük az embert, hogy nem hiszünk többé olyan alakokban, kik a jó vagy rossz, ostobaság vagy okosság megtestesülései, az ügyvédi kar, a nihilizmus, a zsidóság stb. képviselői volnának. A 20-ik század kialakuló világnézetében bizonyára az igazságosság, a mások megértésének akarata és képessége lesz az igazi és őszinte felebaráti szeretet alapja; ez igazságosságot elvárjuk a drámától is, a mennyiben rajzolja az embert sokoldalú, összetett és különféle hajlamoknak engedő lénynek, a milyen igazán. Ilyen jellemekben az emberi lélek és az egész kor heves küzdelme is meggyőzően fog tükröződni; ezektől nagy és magvas eszmék fognak kiindulni, melyek azonban nem lógnak majd üres abstractiókként a levegőben, hanem a művészi alkotás szilárd talaján állanak. Kapjunk ki bármely alakot a szinműből, annak egész és igaz embert kell ábrázolnia, akármilyen szerepe lett légyen is a drámában.

Drámánknak vissza kell mennie Shakespere mélyelméjű, szigorúan egyéni, sokoldalú jellemzéséhez. Az új dráma úgy lépett fel eleinte, mintha Shakespere kiküszöbölőjének indulna, pedig annak szellemét még mindig nem tette magáévá. Nem visszaugrás ez, hanem folytonos történelmi fejlődés, mely minden idők *ki-váló drámáit fentartja a szinpadnak*, legyenek azok ind. ó-klasszikai, francia klasszikusista, romantikus, schilleri, goethei, realiztikus stb. eredetűek. Minden dráma, melyben hatalmas, megrázó eszme, ragyogó technika, vagy igazi, az életből ellesett alakok jutnak érvényre, megmarad a jövő számára. Az új

Az emberi nem fejlődése, az egyes ember élete, de az egész föld existenciája is csak egy csekély mulandó láncszemét képezi a világegyetem egészének, melynek hivatása hétpecsétes titok gyanánt van elzárva előttünk.

Csak kutatunk és kérdezzük, szenvedünk és küzdünk, de az élet értelmének kimagyarázásához egy lépéssel se jutottunk közelebb.

Sokrates azt mondja: a böles egész életén át készül a halálra, mert az élet nem nyújthat neki igazságot és nem magyaráz meg neki semmit. Az emberek testi élete csak megakadályoz bennünket abban, hogy felfedezzük a valót, mely messze távol esik attól, amit mi életnek nevezünk.

És mit mond böles Salamon?

„Én, Kohebeth, királya voltam Izráelnek Jeruzsálemben. És a szívem elindult keresni mindent, ami történik az ég alatt. És azt mondtam szívemben, nézd mily hatalmas, dicső lettél és több bölcsesség és vagyoni áll rendelkezésedre, mint a mennyivel bárki is Jeruzsálemben bir. Gyűjtöttem magamnak ezüstöt, aranyat, barmot és rabszolgát, aszszonyt és cselédséget, és beláttam magamban, hogy minden a világon, okos és ostoba, gazdag és szegény, boldog és boldogtalan meghal és semmivé lesz. Hiúság, értéktelen minden és nincs egyéb a világon, mint hiúság és nyomor.“

Gyönyörűen ecseteli egy régi keleti mese az emberek ragaszkodását az élethez, aminek pedig hiábavalóságát mindenki belátja. Egy vándor utazó barangolt a vadon sivatagban, midőn egyszerre csak hátratekintve, meglátja, hogy valami vadállat üldözöbe vette. Hogy megmeneküljön a vadállat elől, hirtelen beleugrik egy kútba, mely ki volt száradva, melynek mélyén azonban rémülten veszi észre, hogy egy irdatlan sárkány lakozik, mely már is vicsorgatja rá a fogát, hogy szétszedje vele darabokra. És a boldogtalan ember nem mer kimászni a kútból, mert fél a vadállattól, és nem mer leugorni a kútba, mert fél a sárkány fogaitól. Bele kapaszkodik tehát egy bokor ágába, mely a kút oldalán véletlenül gyökeret vert és mely menedéket látszott neki adni egy időre. Így lebegett a mélység és magasság között remegve és szívszakadva, míg valahogy majd csak kimenekülhet egyszer a végzetes helyzetből. — A mint azonban széjjel tekint, látja, — hogy a bokor alján egy fehér egér és egy fekete egér (éjjel és nappal) rágódik a gyökereken s kétségbe esve gondol arra a pillanatra, midőn az egerek elrágják a gyökeret és ő lezuhban a sárkány rémes fogai közé. Belátta, hogy nincs számára többé menekvés és bele

dráma aztán, bárhonnán vegye is személyeit, azokat el nem fogja torzítani, hanem emberi és művészi igazsággal úgy rajzolja majd, hogy rendszeret és forradalmi ösztön, az élet öröme és vad kegyetlenség, emberi jóakarata és keserű gyűlölet elválaszthatatlanok lesznek bennük. Így igazi embereket fogunk látni, a kiknek küzdelmében, gyötrelmében, bukásában erkölcsi és bensőleg meggyőző események testesülnek meg.

A szinművészet mai állapota is fejlődésre utal. *Szinművészet és dráma* mindig párhuzamosan fejlődnek, amaz a klasszikai stílt szerette a francia klasszikusok és követőik fénykorában, polgári volt a század elején, tipizáló a francia középfajú dráma legutóbbi uralmában. Most pedig szakítani kezd a merev típusokkal és az egyéniségek bő erű forrásához tér. A lelki élet gazdagságát nem fojtja el többé, hanem az erőteljes, hővérű, meggyőző ember-ábrázolás érdekében értékesíti.

De ha az új dráma bizonyos értelemben Shakespere jegyében alakul át, azt nem szabad úgy értenünk, hogy egyszerűen térjünk vissza Shakesperehez. Egész világ áll az ő és a mi felfogásunk között. *Shakespere jellemi* egészen önmagukból fejlődnek, magányosan és elszigetelten állnak. Dacoz önállóságukban a legborzasztóbb felelősséget veszik magukra, hogy győzzenek vagy bukjanak. Emberfölötti lények és emberfölötti módon cselekszenek.

A modern dráma alakjai emberek és emberileg cselekszenek. Tudatunkba erősen

nyugodott, hogy addig tartja magát, a míg csak lehet. A bokor végében, az ág tetején megpillant egy kis mézet, mit valószínűleg valamely bizalmatlan kis méhecske rejtegetett télire és ime a mi vándorunk kezd kapaszkodni, kiölti a nyelvét és nagy nehezen elérve a mézet kezdi nyalogatni az édességet, hogy legalább egy pillanatra elfelejtse életének keservét, azt a kárhuzatos végzetet, mely előbb vagy utóbb bizony a megsemmisülés örvényébe juttatja.

Igy kapaszkodunk mi is mindnyájan a méz után, daczára annak, hogy tudjuk, hogy napjaink meg vannak számlálva és előbb utóbb leessünk a mélységbe, a honnan nincs többé visszatérés.

A megsemmisülés gondolata az, amely eltölti minden gondolkodó ember lelkét, amely kétségessé teszi ránk nézve a létező örömeit értékét. Miért születünk, ha meghalunk és miért halunk meg, ha életre vagyunk hivatva?

Nem birunk menekülni attól a vágytól, hogy életünket felülemeljük a mulandóság semmiségén és összekössük azt a végtelenség fogalmával, mely egyedül képes megvigasztalni szívünket, elviselhetővé tenni életünk fájdalmát, kiengesztelni az enyészettel.

Azon titokzatos physikai erő mellett, mely a testeket lefelé, a földre vonzza, van az emberben egy másik erő, mely őt fel a magasba emeli, — ez a hit. A hit, mely feltételezi az okot, hogy cél nélkül semmi sem történik, a mely tartalmat ad annak a rövid időnek, mely az egyesek életét betölti, a mely bármily parányi helyet is biztosít részünkre abban a nagy végtelenben, melynek mi részei, de szükséges részei vagyunk. Valami él bennünk, mely nem engedi, hogy a mit az egész felfogni nem képes, elzárva legyen előttünk.

Ahol az észlelődés megszűnik, előáll a hit és felkarolja a gyámoltalanok ügyét, védelmébe veszi a gyöngét, hogy mindenféle reményekkel, képzeletekkel és ígéretekkel ellássa őt azon az úton, melynek végső pontján lángbetűkkel van felírva a végzet: „Semmi-ből lettél, semmivé leszel és semmiért voltál!”

Tolsztoj beszéli, hogy az élet kérdése az örület határáig vetette s az öngyilkosság fegyverét nyomta egyszer kezébe. Már már elhatározta, hogy megvált az élettől, midőn azonban gondolkozni kezdett, ismét és újabb kérdéseket vetett fel magának.

Ha az élet semmi, ha tény az, hogy röpke életünk értéktelen, ha igaz, hogy se célunk, se hivatásunk a földön, miért és honnan van az, hogy évezredek óta az em-

beriség él és állhatatosan rsgazskodik existenciájához?

Ha Buddhának igaza volna, hogy az emberiség akkor éri el rendeltetésének célját, ha egyesül a Nirvanával, a mi a teljes megsemmisülést jelenti s ha a mint Salamon király és Sokrates mondja, az élet nem ér semmit, mi az oka annak, hogy inkább viseljük az élet százezer gondját, mintsem óhajtanók a rémületes véget, a halált. És nem valószínűbb e, hogy tévednek a pesszimisták, a kik csak kivételt képeznek, mint az, hogy az egész emberiség téved, melynek fennállása létezése a legjobb bizonyítéka az emberi élet szükségszerűségének, a mi viszont annak értékét határozza meg.

És ezen tépelődések után Tolsztoj, noha nem találja meg végleges nyitját annak a titoknak, mit ő az „élet kérdése”-nek nevez, félredobja könyveit, becsapja a tudományos foliánsokat és minden magyarázat nélkül vigaszt keres abban a hitben, mely a véges embereket az örökkévaló végtelen varázskörébe vonja. Odahagyja a töprengő bölcselők társaságát és telkeresi a nép embereinek millióit, a kik egyszerű, igénytelen szűk körökben, a mindennapi gondok, küzdelmek, fáradtságok, a boldogító munka közepette minden tépelődés, kételkedés és ingadozás nélkül megtalálják a célt, mely őket a rövid élet látzólagos értéktelen hivatásához köti.

Valami hibának kell lenni számításaimban, — sóhajt fel Tolsztoj, — mert lehetetlen, hogy különben az egész emberiség kétségbe ne esnék. És még lehetetlenebb, hogy a pesszimisták csekély számú gárdáján kívül az összes emberek megegyeznének a hitben, hogy az élet szép és mindenki boldog lehet, a ki felismert kötelességeinek eleget tesz.

A tudósok nem sokat tudnak, az életet csak maga az élet magyarázhatja.

Fekete József.

A tölgyek bogárvilágából.

Mintegy 500 féle bogár él a tölgyfán. Pusztítja, védelmezi a természet örök törvénye szerint, mely segítségül jön, ha védeni, terjeszteni kell az egyedét vagy fajt, — de rendőrkép közbe lép, ha túlszorodás jelentkezik. Például a hangyák határozottan jótévi, mert hűseledellel élnek s azt föllelik a tölgyek bogárvilága pondróiban. Annyira életerős a tölgy, hogy istápolásra nem igen szorul, sőt nem egy pusztítóját elviseli önkára nélkül, és kevés az olyan, a mely őt erősebben megviseli.

befészkelte magát az a nézet, hogy az ember is anyagi és szellemi föltételektől függő. Nem nézhetjük többé magányos nagyságnak, is őt úgy fogjuk fel, mint a világ organikus és azzal összefüggő részét. De midőn azoktól a föltételektől tesszük őt függővé, melyekben gyökerezik, nem súlyosztjuk le homme machine-né, nem mentjük fel az erkölcsi felelősség alól, csak szűkebbre vonjuk, tisztázzuk és erősítjük szabad nyilvánulása körét s az ijedt bámulat és félénk szemlélet helyett szerető és megértő részvétünket biztosítjuk számára. Ha Shakespere költészete a korlátlan individualizmus kifejezője volt, a mi drámánkban a mai társaság szelleme szólal meg, mely a korlátlan individualizmus veszélyeivel szemben azon munkál, hogy a személyes szabadság alapföltételeire nyerjen befolyást és így azt fegyelmezze, mérsékelje. Művészileg ez a *milieu rajzolásában* nyilatkozik. Az ember megértése anyagi föltételein, környezetének szellemi és erkölcsi légkörén, életének egész hangulatán alapszik.

A hős jelleme az események sarkpontja Shakesperenél ép úgy, mint a modern drámában; de amannál föltételezettebb, itt magyaráztatik. A cselekvényt Shakesperenél rendszeren valamely személy, vagy szellem indítja meg, mint „Othello”-ban, „Macbeth”-ben, „Hamlet”-ben stb., míg a modern drámában a viszonyok kényszere. Shakespere rendszeren a cselekvény közepén kezd, a modern dráma lassan fejlődik. Shakespere, mint egyáltalán az angol drámairók, szereti a hatalmas arányokat, a hősi stílt, a rendkívüli

tettet; a modern dráma főereje az intim lelki élet emberi ábrázolásában áll. E szempontból meg fogjuk érteni és méltányolni a mostanában gyakori hangulat-festéseket a szindarabban. Hogy e detailfestés ne váljék kicsinyessé, aprólékossá (a hogy a modernek kezdték), az a költőn fog múlni. Talán Shakesperenél nem apró vonásokból ismerjük meg a jellemeket?

A modern dráma a legújabb kor festését vevén célba, kezdetben bizony hűségesen másolt és a hűséget az aprólékosságig vitte. De a mint technikája megerősödött, nagyobb stílen kezd föllépni. Mert ne feledjük, a modern dráma nem a modern tárgytól függ; nem a külső természetesség, hanem a belső valószínűség és hitelesség tulajdonképi lényege. Újabb önálló természet-megfigyelés, megelőző valóság-tanulmányozás által erősödve és izmosulva, a rég lenyűgözött képzelet is szabad és dús nyilvánuláshoz jut majd a drámában is, a mihez a festészetben már eljutott.

Ilyenformán a modern dráma, mint általában a modern mozgalom, egy hatalmas fejlődés jelentékeny láncszemének mutatkozik. A múlt század közepétől számíthatjuk a törekvést, hogy a művészetnek megadják az őt megillető főhelyet. (Ezt ezélezoza most Wlaszics Gyula miniszterünk az ifjúság művészi nevelésével is.) Ez annál nehezebb feladat, mert azalatt a népelet is kiszélesedett és így a művészetnek szintén szélesebb alapokat kell adni. Ebben a fejlődésben a klasszicizmus csak egy fok, nem a betetőzés. A köl-

Hartig Németországra 230 féle gubacs-darazsat (Cynips) számít és azok $\frac{2}{3}$ része kizárólag a tölgyet rongálja; köztök 40 körül jár az olyanok száma, melyek szúrásukkal gubacsot meg suskát vagy zsiros gubát hoznak létre, hálás is azokért irántuk a műipar. Paszlavszky 1883-ban Budapest és környéke tölgyein 68 féle gubacs-darazsat gyűjtött össze. De vannak bogarak is, a melyek csak beköltöző zsellérek (inquilini) gyanánt élnek a gubacsokban; ezek számára egy a Colobopsis truncata nevű hangyafaj is, melynek mintegy 40 tagból álló kis társadalma, Diogenes hordója mása gyanánt, tölgyfa-gubacsban rendez be magának lakóhelyet. Levelein él a Phylloxera quercus, mely bár egészen ártatlan állatka, legfőleg a tölgylevelek pirosságának okozója, de gyanús szemmel néz rá mindenki, mióta amerikai rokona a szőlőkben annyi kárt tett. A sáskák közül a Meconema varium él a tölgyeken, de nem mint csapás.

Legismertebb és alakjokra nézve tetsetős bogaraink közül több a tölgynek törzsvendége. Ilyen a daliás külsejű szarvasbogár (Lucanus cervus), mely június enyhe estéin egyenes testtartással és nagy zúgással röpköd, napközben pedig a tölgyek kiszívógó nedvén nyalakszik vagy a lehullott száraz levelek közt motoz. Eltarthatni őt szobában is cukros vizen meg édes bogyókon; tartózkodása határait a tölgyerdők szabják meg. Nöstényét Vác vidékén „tót asszony”-nak nevezik és mivel szarvatlan, a nép külön bogárfajnak nézi. A szarvasbogárnál, mint Darwin mondja, a hímek száma látszatra nagyobb, mint a nőstényeké, minek oka az is lehet, hogy olykor egy héttel hamarabb hagyják oda báb-állapotukat és ugyanegy nőstényt többen üldöznek.

Cornelius ellenben 1867-ben azt tapasztalta, hogy midőn e bogár Németország tölgyeseiben a szokottnál nagyobb számmal jelent meg, a nőstények hatszorosan multák fölül a hímeket mennyiségben. Alca-állapotban 5 évig élnek és a 6-ikban bujnak elő; a nagy kövér álczákrol az a hiedelem, hogy ezek voltak a híres Cossus-ok, melyekből a régi római szakácsok a legkedveltebb nyalánságok egyikét készítették; mások azt tartják, hogy az orrszarvú bogár álczáiból. Ma Cossus néven egy farágó (ligniperda) pille hernyóját ismerjük, mely szintén él a tölgyeken. Frivaldszky 1886-ban Szebenmegyéből egy szabályellenesen fejlődött him szarvasbogarat irt le s azt capreolus változatai névvel jelölte, — Leunis szerint előkerül ilyen hircus

tészet folytonosan emelkedőben van és az a törekvés jellemzi, hogy a népelet minden erőit és tereit egymásután lefoglalja. A dráma különösen életformáink szabad felhasználásával és ennek megfelelően fejlődött technikával haladhat előre. Így kell értelmezni a modern drámát, melyben az a gondolat is kifejeződik, hogy a színház és dráma legfőbb virágzása csak szabad és erői teljes kifejlődésében levő nemzetnél lehetséges.

Most, hogy az összefüggés a multtal és a jövőbe való tekintet felszabadult, hiabavaló az „idealizmusról és naturalizmusról” tovább is porlekedni. Helyesebb lesz, ha a megkövetelt elismerjük a jót és tisztába jövünk a fejlesztés közös munkája iránt. A míg az új mozgalom céljai és lényege nem tisztázódtak, érthető volt a fenti csatakiáltás. De értsük meg egymást! kiáltják mostanában a régi és új irány emberei egyaránt. Eltagadni nem lehet semmit, rostáljuk meg hát a meglevő drámakészletet s a mi korára vagy írójára nem volt bármi tekintetben jelentős, kerüljön a lomtárba. Így aztán különböző stílus, de jeles drámák fogják alkotni a jövő színház műsorát s írónk egészséges alapokon építhetnek tovább. A rideg elzárkózás és lezólás ideje elmúlt.

A kritikának pedig, melynek hitelét vizenyős hírlapi referádák és színházi pletykák amateur közlései megingatták, az a feladata lesz jövőben, hogy komoly törekvéssel tartsa meg helyét a nemzet szellemi életében.

(lb.)

növen is, de valószínűen mind a kettő hiányos táplálkozás folytán jön létre. Dorner szerint a magyarországi tölgyeken a Lucanus paratopipepus nevű szarvasbogár fajta is föllelhet.

A szép világosbarna, fényes orrszarvú (Oryctes nasicornis) inkább a ledöntött tölgyeknek, lehántott tölgykéregnek, a rothadó csernek hive, a timáripár terjeszkedésének hű követője, de nem egyedül, mert sok apró élősdit táplál teste alsó részén, lábai tövével. Több évig él álcza-állapotban ő is, már kibúvása előtt hónapokkal készen van átalakulásával, mit láthatni, ha ősszel dönt ki az ember tölgyfa oszlopot.

Szemrevaló bogárvendége a tölgyeknek a gyász-czinczér (Morimus funereus Müll.) is, a szürkés-fekete, két sötét pontos, nem épen gyakori jelenség. Szébb nálla a hősczinczér (Cerambyx heros), Európának eme majd leghosszabb bogara, úgyhogy mint Brehm jelzi, csak az Ergates faber és az Aegosoma scabricornia haladják meg. Ritkán látni nappal e hosszú csápú bogarat, de annál élénkebb este és nagy rajokban röpködi körül a terepélyesebb tölgyek koronáját, — meg is adja nekik a halálos döfést, ha pondrói erősen szaporodnak el a fájában. Törpe hozzá képest a Cerambyx cerdo, mely nappal is jár-kele és pondrói korhatag tölgykéreg alatt élnek.

Egyesével kerül szem elé a szép Cetonia speciosissima vagy fastuosa, melynek aranyos-zöld, fénylő öltözéke pompásan ragyog a napsugárban, de nehézkes, lomha bogár. Mivel pedig ő, meg a szarvasbogár, valamint az orrszarvú a tölgyekben sok kárt nem tesz, megjelenésével alkalmatlanságot nem okoz, nem utálja senki; csak idegbeteg lehet az, ki rájuk kedvteléssel nem tekint, olyan csinos bogár. Nem ilyen már a cserebogár (Melolontha vulgaris), a tölgynek eme nagyon is számba vehető pusztítója, noha egyeb fát is rongál.

Szomorúságos tekintete van a századokkal daczó tölgynek, melyet a cserebogár-tömegek megcsufoltak, épen akkor, midőn minden egyéb növény leveles zöldben díszlik. Csomóst ülnék, rágnak minden lombon, míg csak annak minden megehető része éhes gyomrukba nem vándorol; ürülekeik pedig, mint szitáló szurokeső, permeteznek alá, a meddig a szerencsétlen fa árnyéka elér és kiállhatatlan büzt terjesztve terítik el köröskörül a földet. A másik csomó marakodik, hogy fáját föntartsa és közben ökölyi nagyságú gyüpetekben gomolyog előre hátra a galyakon, de nyakát nem szegi, — eltart ez a tügzés 8 napig is, mikor ismét visszatérnek a fáradt vándorok a földre, a melyből alkotva vannak, mint minden egyéb más teremtes.

Némely évben már az április előhözza a cserebogár-tömegeket, mint 1848-ban is történt. 1890. április 15—16. estéin volt a cserebogár rajzása Kecskeméten, csináltak akkor a szőlőkben akkora zsongást, hogy tőle szót érteni alig lehetett, a szerte röpködő bogarak pedig majd kiverték az ember szemét; 17-én már kevés volt, a legutolsók 25-én mutatkoztak. Ugy átluggatták a homoktalajt, a honnan előbujtak és a hová visszatértek, mintha óriási tarhonyarosta lett volna az.

Nála is úgy van, hogy a melyek tavaszszal, leginkább májusban, enyhe eső után a földből előbujnak, már a megelőző augusztus—szeptember hónapban mint kifejlett állatok rejtőznek a laza talajban, és mivel nem igen vándorolnak, körülbelül azon a helyen jönnek ki, a hová őket anyjuk annak idején mint petéket elhelyezte; csak tére vonul a cserebogár a gyökerek alá mélyebben, a talaj általános kihülésén kívül talán azon okból is, hogy a téli hóolvadék víze a bőréig ne hatoljon. Elég csinos köntösben, 6300 szem-reczével állit be, de mivel a gyümölcsösben is rengeteg kárt okoz, pusztítja őt az ember egész erővel.

1684. tavaszán Erdélyben „rettenetes sok cserebogár volt, úgyannyira, hogy mint Czegei Vass György naplója írja, sok helyeken erdőket és szőlőket ettek meg.” Brassóban a városi hatóság 1887-ben 4 millió cserebogarat szedett össze; ámbár literjéért

csak egy krt adott, de a 10,800. liternyi mennyiség mégis 108 frtjába került. Hajdú-Böszörményben 1891. május elején 3 nap alatt 23,000 liter (750 véka) cserebogarat szedtek össze, megégették és három nagy verembe földelték, — nem hihető pedig, hogy magja ne maradt volna. 1892. januárban Bonyhádon a hó alól láttak két cserebogarat előbújni; olykor karácsony tájt is meg-esik, ha enyhe idő jár és eső lazítja meg a fagyatlan talajt. De ezek a kora vállalkozók éhen vesznek, nincs nekik enivaló falomb.

Alsó Ausztriában 1894-ben 519 község 5.120,800,000 cserebogarat szedett össze iskolás gyerekekkel, 1895 tavaszára pedig e czélből 2500 frtot szavaztak meg a hatóságok. Volt év Bern Kantonban, hogy 625 millió cserebogarat és 1500 millió pajort pusztítottak el, — ezek 82,750 millió pajort hoztak volna létre. Fogyasztja a cserebogarakat a róka is. Wiese eldenabani erdész úgy írja, hogy egy általa elejtett rókapárnak a gyomrában 1/2 véka cserebogarat lelt. Vadász-mondás, hogy ne mondjuk: lóditás.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Felséges asszonyunk** Erzsébet királynő halálának szomorú évfordulója alkalmából, a szeretett királyné iránt érzett legmélyebb hálánk kifejezése mellett, városunk is megfelelő módon fejezte ki gyászát. E napra előre hirdetett mindenféle multság elmaradt s a hatóság, testületek, iskolák igaz kegyelettel vettek részt a r. kath. nagytemplomban tartott gyász-isteniszteleten.

— **Pályázatok eredménye.** A községi iskolaszék által 5 puszti tanítói állásra hirdetett pályázatának határideje f. hó 15-én járt le, a kitűzött időig 14-en folyamodtak a jelzett állásokra, köztük 7 helybeli és 7 vidéki születésű okleveles tanító. Ugyancsak folyó hó 15-én járt le a számtizti állásra hirdetett pályázat határideje is. A számtizti állásra egyetlen jelölt Tormássy Ferencz irnok folyamodott, a ki úgy szorgalma, mint képességeivel volt a jelzett állásra kiválóan érdemes.

— **A város ideiglenes 800 ezer forintos kölcsönét** — mint értesülünk — Fekete István h. polgármester és dr. Szeless József takarékpénztári igazgató, törvényhatósági bizottsági tag tegnap Pozsonyban lebonyolították. Ez által lehetséges lesz, hogy a város által tervbe vett kisebb alkotások még az ősz folyamán létesíttessenek. A nagyobb kisajátítások és szabályozások is azon időre halasztattak, a midőn a pénzügyi viszonyok javulásával a város nagyobb kölcsöne is elintézhető lesz.

— **Népoktatásunk története.** „Kecskemét multja és jelene” című millenniumi monographia számára Páthy Károly igazgató úr elkészítette „Közoktatásunk” teljes történetét tárgyaló munkáját s azt a városi tanácsnak benyújtotta. A munkát széles mederben közoktatásunk történetének, nagy tanulmányok és legalaposabb kútiók nyomán szerkesztett oly hű képét adja, hogy a városi tanács méltányolván úgy Páthy Károly úr nagybecsű fáradozásait, mint a munkálatnak közművelődésünk és népoktatásunkra vonatkozó értékes közleményeit: elhatározta, hogy közoktatásügyünk történetét külön füzetben is kiadja s azt a tanügy iránt érdeklődő közönség és testületek, valamint a szomszéd városok hatóságainak is megküldi.

— **Biró Lajos hazánkfjáról.** Krúdy Ödön magyar orvos, aki évtizedek után az Indiákról hazájába visszatért, a következőket mondja el a „P. H.”-ban:

„Biró Lajos, aki mint természettudós elsőrangú kapacitás a külföldön is, jelenleg Új-Guineában lakik nagy elhagyatottságban és még nagyobb szegénységben. Kopár, lakatlan vidék ez az Új-Guinea s az angol és hollandi gyarmatosok, a terület első bevándorlói, egészen fölhagytak a felsziget kihasználásával, miután a föld a kiművelésre teljesen alkalmatlan. Egyedül

Biró Lajos maradt meg a régi gyarmatosok közül Új-Guineában, de ő is inkább természetbúvárkodással foglalkozik, mint földmiveléssel. (Biró Lajos tudvalevőleg számtalan értékes gyűjteménnyel gazdagította már a Nemzeti Múzeumot.) Birót ekszcentrikus magaviselete miatt az angol és hollandi gyarmatosok sokat üldözik és tudós hazánkfia a messzi idegenben teljesen nomád életet él. Szinte elvadult, elszokott az emberektől és mindenki ismeri őt az Indiákon, amerre csak elhanyagolt öltözetben, hosszú hajával beköborolja a tájakat, lepkéket és növényeket gyűjtve. Ezelőtt két esztendővel — beszéli Krúdy Ödön — amerikai hajó érkezett Singaporeba és a hajón érkezett Biró Lajos is. Az angol és holland útasok a legkülönösebb dolgokat beszélték Biróról, aki az utazás alatt állandó izgatottságban tartotta az útasokat. Legkedvesebb multságai közé az tartozott, hogy az ebéd alkalmával hirtelen fölugrott és az asztalra egymás hegyébe állított négyöt széklet. Kabátja zsebéből egy kis szelídített gyikot vett elő és eleresztette. A gyik fölmaszott az egymás hegyébe állított székeken, Biró pedig villámgyorsan követte a gyikot futásában a szék-piramison. Az útasok halálra rémülve nézték a nyaktörő mutatványt, de Biró legtöbbször elfogta a gyikot és sértetlenül ereszkedett le a magasból a biztosabb talajra. Krúdy, amikor megtudta, hogy Biró magyar származású, meghívta őt magához ebédre és közelebről megismerkedett az elvadult emberrel. Biró ekkor elbeszélte, hogy jelenleg madártojás kiköltésével foglalkozik. Kiszedi a fészkek tojásait és ágyba feküdve maga alá rakja azokat. Néha nyolc napig is fekszik az ágyban, mialatt csupán rizskásával táplálkozik, amíg sikerül neki kiköltetni a tojást. Aztán nagyon panaszkodott a magyar tudományos világra, a mely teljes közönyvel viselkedik munkálkodása iránt. El is határozta, hogy ezután csak az angol kereskedők számára fog gyűjteni akik jobban megértik gyűjteményeit. Krúdy aztán még néhányszor látta Birót, aki egyszerre eltűnt a környékről. Azt beszélték, hogy szerencsétlenség érte. A singaporei angol hatóság megindította a vizsgálatot, ami azonban semmi nyomra sem vezetett. Krúdy aztán nemsokára eljött Singaporeból s többé nem hallott Biró Lajosról.

— **Szinészetünk.** A szinügyi bizottság — a szinügyi fejlesztése érdekében — a Micssey szinigazgató által beadott kérvény folytán elhatározta, hogy a lapunkban már többször ismertetett hármass bérlet-rendszert már a folyó évben életbe lépteti olyképen, hogy A) B) C)-vel jelölt, egyenkint 50—50 előadást tartalmazó bérletet nyit. A bérleti napok pontosan meghatározott napokon lesznek, még pedig az A) bérlet (a régi páratlan bérlet) mindenkor hétfőn és csütörtökön, a B) bérlet (a régi páros bérlet) mindenkor kedden és pénteken; a C) bérlet (az újonnan rendszerezett bérlet) mindenkor szerdán és szombaton. Tehát a hét 6 napján rendes bérleti előadás, vasárnap pedig mindenkor bérletszünetes előadás lesz. Ezzel az eddigi pénteki szünetes, illetőleg félhét nap megszűnik, a mi által az a propozíciónk, hogy úgy a közönség, mint különösen a színészek érdekében a pénteki nap teljesen szünnap legyen elesik. A bérlet kezdetűl a szinügyi bizottság október hó 9-ét tűzte ki.

— **Halálozás.** A következő gyászjelentést vettük: Zinhaber Pál és neje Tájcsik Irma mint szülők; Tájcsik Mátyás és neje Veszeli Mária mint nagyszülők; Ferencz és Nándor mint testvérei, mély fájdalommal jelentik, az összes rokonság nevében is, felejtethetlen kis fiúknak, unokájuknak és testvérüknek a 17 hónapot élt Laeczikának folyó hó 10-én délelőtt 8 órakor, 8 napi szenvedés után történt elhunytát. A kedves kis halottnak földi porrései folyó hó 12-én délelőtt 11 órakor fognak, a róm. kath. anyaszentegyház gyászszertartása szerint a II. tized, Köhid-úteza 193. sz. szülői háztól, a Szentháromság temetőbe öröknyugalomra tétetni. Kecskemét, 1899. szeptember hó 11-én. Áldás és béke lengjen korán elhunyt drága porai felett!

— **Jom hakipurim.** A zsidó számítás szerint f. hó 14-én volt az 5660-ik esztendő Tischri hónapjának 10-ik napja. E napra esett az izraeliták engesztelő ünnepe a jom hakipurim, a mely napon a hívők egész nap böjtölve, bűnbocsánatért imádkoztak.

— **A népfelkelési jelentkezésről.** Mindazon katonailag kiképzett népfelkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, a haditengerészetben, a honvédségben, ezek póttartalékában, vagy a csendőrségnél szolgáltak, továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik népfelkelési ajánlati lappal el vannak látva, folyó évi október 1-től bezárólag 8-ig Kecskeméten, a r. kapitányi hivatal népfelkelési nyilvántartásánál (városi székház alsó udvarán való gyülekezéssel) személyesen megjelenni, vagy írásban jelentkezni és mindkét esetben a jelentkezés következő időrendjét szorosan betartani tartoznak: Folyó évi október hó 1-én 1866., 1865. és 1864. évben születtek. 2-án 1864—1863. évben születtek. 3-án 1863—1862. évben születtek. 4-én 1862—1861. évben születtek. 5-én 1861—1860. évben születtek. 6-án 1860—1859. évben születtek. 7-én 1859—1858. évben születtek. 8-án 1858. és 1857. évben születtek és a város területén tartózkodó idegenek. A személyes jelentkezéshez az utolsó katonai okmány, népfelkelési igazolványi könyv (végelbocsátó levél, kilépti bizonyítvány, ajánlati lap) elhozandó, az írásbeli jelentkezéshez pedig csatolandó. Mindszon népfelkelők, kik polgári vagy államszolgálatból kifolyólag jubileumi emlék-éremmel el vannak látva, ezt magukkal hozzák, hogy a népfelkelési igazolványukba bejegyeztessek.

— **Iskolai beiratások eredménye.** A folyó iskolai év elején a helybeli kegyes tanítórend főgimnáziumába beiratott 345 növendék, az ev. ref. főgimnáziumba 275 növendék, az áll. főreáliskolába 215 növendék, a polgári iskolába 260, a vele kapcsolatos áll. segély. elemi iskolába 223 növendék, a községi népiskolákba 3004 növendék. Így tehát Kecskemét város tanintézetében 4322 növendék részesül a humanizmus és tudomány földjeiben.

— **Téli vasúti menetrend.** A magyar államvasutak igazgatósága már összeállította az október elsején életbelépő téli menetrend-változásokat. E szerint a budapest-orsovai vonalon a czepléd-budapesti és Budapestre délelőtt 8 óra 25 perczkor érkező helyi vonat Kecskemétről fog indulni 6 óra 10 perczkor. Ezen változással közönségünknek egy régi vágya teljesül, a mi lehetővé teszi, hogy a Budapestre rándulók egész napjukat ott a legezészerűbben használják föl.

— **A színházi idény** 1899. október hó 1-én vasárnap nyílik meg, mely alkalommal Csepreghy Ferenc örökbecsű népszínműve a „Piros bugyellárás” kerül színre. Micsey F. György színigazgató a hozzánk küldött értesítések szerint rendkívüli tevékenységet fejtett ki az újdonságok megszerzésében, eddig Jáfet 12 felesége, Boha Báránykák, Michu lányok, Görög rabszolga, Sulamith, Babona, Bolond, Balek hirneves operettek. — Bánk-bán, Hunyady László, Bűvös vadász, Maritta (Korsós madonna), Paraszt becsület jeles operák kerülnek műsorra, — míg a későbbben megjelent operette-újdonságok megvételében is serényen buzgólkodik. A vígjáték, bohózat, népszínmű és dráma terén megjelent újdonságokat mind megszerezte. Az összes újdonságokra, költséget nem kimélve, a fővárosban Linhard műtermében pazar kiállítású jelmezeket rendelt meg, főleg Bánk-bán-ra és a hazai drámák kiállítására való tekintettel. A színházi jelentések is készülnek, melyekben a közönség mindenről értesítettetni fog.

— **Az internátus ügye.** Krausz Ede perjamosi lakos ajánlatát, mely városi segélylyel, idegen ajkú középiskolai tanulók részére, egy kellő felügyelettel ellátott internátus szervezését célozta, — a városi tanács beható eszmecsere után nem fogadta el. Igen helyesen, mert mint első közleményünkben is rámutattunk, a mi középiskoláink úgy is túl népesek, újabb elemek idehozatalával — tehát a fentartó testületekre az a teher nehezednék, hogy parallel-osztályokat kellene

fölállítaniok. De más részt a fentartó területek két tápintezetet is segíelyeznek, lakást pedig az idegenből jött fiúk 4—5 frtért kapnak, úgy hogy még a város segíelye mellett se lenne képes az internátus prosperálni.

— **A szegei országos kiállítást,** melyet városunk lakossága is nagy tömegben látogatott meg, nagy lámpiónos ünnepélyességgel zárták be. A kiállítást mintegy 78 ezer vidéki látogatta meg, a kik mind készséggel elismerik, hogy a kiállítás fényes és sikerült volt. Különösen a szarvasmarha- és lókiállítás oly magas fokon állott, a milyen hazánkban még sohase volt bemutatva.

— **A kecskeméti gazdálkodók újonc- ifjúsága** 1899 szeptember hó 24-én, vasárnap a Beretvás Pál-féle étteremben a Gazdakör könyvtára javára zártkörű újonc-táncmulatságot rendez. A rendezőség élén: Id. Sz. Tóth Ferenc, elnök, Domján György, alelnök, Sz. Tóth Ferenc, pénztárnok, V. Nagy István, Daróczy Ferenc ellenőrök, B. Gyenes István, Daróczy Sándor, Faragó Antal, Kéri Ferenc, Labancz Antal, Szabó Imre, rendezők állanak.

— **Az egy forintos államjegyek bevonása.** Végét járja a forintos bankó, a mennyiben azok beváltása már csak a folyó év végéig eszközölhető. Erre vonatkozólag a pénzügy-minisztérium a következő hirdetményt tette közzé: „Az 1881. júl. 1. kelettel kibocsátott államjegyek már csak 1899. december hó 31-ig válthatók be a beváltópénztárként működő cs. és kir. pénztáraknál és a bécsi állam-pénztárnál.”

— **Táncmulatság.** A helybeli kovács- és bogár-iparos ifjúság folyó évi október hó 15-én a Beke-vendéglő nagytermében zártkörű táncvigalmat rendez. A meghívók a jövő hét folyamán küldetnek szét.

— **Időjárásunk** egész őszi jelleget öltött. Hűvös, hideg szél sivit a fák között s kellemetlen esőzések zavarják meg a szabadban tartózkodást. Különösen este és reggel hűvös a levegő, úgy, hogy szőlős gazdáink a különben is többféle betegség és baj által megrongált szőlő teljes megérésében alig biznak. Ha az idő melegebbre, szárazabbra nem fordul, úgy rosz szüreteink lesznek.

— **Elveszett** f. hó 10-én egy duplafedelű tulla-ezüst óra; számlapfelőli oldalon arany-nyomással egy kutya volt préselve. Elvesztéskor könnyű tiszti ezüst-láncz volt rajta, patkóval. Megtaláló jutalomban részesül. A tudósítást kérjük e lap kiadóhivatalába intézni.

* **Korunk legnagyobb csapása** az ideg- és szívbaj, a gyomorbetegségek, vérszegénység, sápkor stb. serege, a melyeknek legtöbbnyire már a gyermekkorban tétetett le az alap izgató italok nyújtása által, mint sör, bor, de különösen babkávét, mely idegeink és szívműködésünkre oly hátrányosnak bizonyult. Egy háziasszonynak, de főképp egy anyának sem volna szabad, a későbbi bajok ezen már elvitathatlan okozóinak felismerése után, a ház fiatalágának babkávét nyújtani. Hiszen szerencsére most már a babkávéről a Kathreiner Kneip-maláta-kávéjára való átszokás, a mely a babkávét illatával és ízével bir, minden család javára kényelmesen keresztül vihető. Eleinte egyharmad Kathreiner maláta-kávét használjunk pótléku kétharmad babkávéhoz, később felét-felét, örölkjük mindkettőt össze és készítsük el a kávét a megszokott módon nagyon gondosan. A kiválóan jó, kellemes enyhe iz meglepő lesz. Azonban kötelesség, sürgős lelkiismereti kötelesség, hogy a gyermekeket egyáltalában ne szoktassuk többé a babkávéra. Készítsünk részükre jó erős Kathreiner-féle maláta kávét és tegyünk hozzá, mint szoktuk, tejet és cukrot; örömmel fogjuk majd látni, mily pompásan izlik ezen kávétal a kicsinyeknek, mennyire felvirágoznak és fejlődnek mellette. De sőt betegek és gyengék, a pusztá Kathreiner-kávéhoz és annak kiválóan jótékony hatásához szokva, azt mindig nagyobb előszeretettel iszszák. Ezeknél és a gyermekeknél ezt az ezerszeres tapasztalás bizonyítja. Fontos azonban, hogy mindig csak a „valóoi Kathreiner” az ismert eredeti csomagban használjuk.

— **Figyelmeztetés szőlőszüret alkalmára.** A m. kir. földmívelésügyi nmélt. minisztérium által a Gazdasági Egyesülethez folyó évi 7613. sz. alatt intézett körrendelet folytán fölhivaték a városi szőlőbirtokosság figyelme, az 1893-ik évi XXIII-ik törvény-cikkben foglalt bortörvény rendelkezései szigorú megtartására. Melynél fogva törkölybort csak friss, legfölyebb három napos törkölyre öntött vízzel szabad készíteni; de nem szabad sem a mustba, sem a borba, sem vizet, sem gyümölcsbort önteni, sem azokat törkölyborral keverni, semilyen-féle folyadékokat forgalomba hozni, az az árulni és eladni; mert a ki ilyenféle folyadékot készít, avagy árul, az mesterséges borgyártás és árulás vétségébe esik és 300 frtig terjedhető pénzbírsággal kapcsolatban 2 hónapi fogsággal büntetetik.

— **Szülői gondatlanság.** Kemenczei Mihály Köncsög 83. sz. a. béres 4 éves János nevű fiacskája augusztus hó 30-án délután 3 órakor, míg szülői a gazdaság körül foglalkozkodtak, egy őrizetlen pillanatban a kútba esett s mire szülői észrevették, abba belefulladt.

— **Betörő cigánybanda.** Mostanában vándorló cigánytrüppök barangolnak városunk határán, a melyek szokásos rablásaikkal félemlitik meg a lakosságot. Ilyen cigány-karaván folyó hó 7-én Tóth István ballószögi lakosnál tett látogatást s mikor látták, hogy csak maga az asszony van a tanyában, azt a konyhában megkötözték s azután a szobából minden könnyen elvihető értékesebb tárgyat elvittek. — Folyó hó 10-én délelőtt pedig Kópiás Antal I. tized, Vásártéri lakos korcsmáros házában tett látogatást s a gazda távollétében annak szobája ajtaját kifeszítvén, a szekrényből 270 frtot tolvajolt a el. A rendőrség a jómadarakat üldözik.

Közgazdaság.

Házi ipari cikkek közvetítésével foglalkozó intézetek, bizottságok, egyletek, szövetségek. — hatóságok és magánosok jegyzéke.

Abból a hazafias mozgalomból, mely a hazai iparcikkeknek terjesztésével a külföldi árúknak lehető mellőzésére irányul, a minisztérium is tevékeny részt vesz. E czélból a magyar czégekét összeiratván. azt Grasselli Miklós igazgató úr szíveségéből a következőkben közöljük:

1. A magyar kereskedelmi múzeum állandó költségen fentartott házi ipari bazára. Budapest, VII. Kerepesi-út 22. Vászna, himzések, pokróczok és takarók, faragott faárúk, játékarúk, kosárfonó-munkák, népies bútorok, tapló-munkák, zsinégáló-munkák, szürszabó-munkák. (A felsorolt cikkekkel kereskedő-vállalkozókkal állandó összeköttetést tart fenn. Berendezési és fentartási költségét a ker. tárczaviteli. Kivánatra részletes árjegyzéket küld.)

2. A székesfővárosi állami keztyűvarrótelep. Budapest, III. kerület. Keztyűk varratása, nagyobb keztyű-szükségletnek kis és házi-iparosok útján való előállítás. (Berendezési és fentartási költségét, forgató tőkéjét a ker. tárcza viseli. Kivánatra részletes árjegyzéket küld.)

3. Békésvármegyei házi ipari bizottság. Békés-Gyula, (Békés vmegye). Durva (házi) vászon, sás-gyékény-, vessző- és hánésből font cikkek. (A bizottság elnöke Békésvmegye főispánja. E megyében van a békéscsabai szövö-tanműhely és a békési kosárfonó-tanműhely.)

4. A nyittravármegyei házi ipari bizottság. Nyittrán. (Nyittravmegye.) Pokróczok és takarók, gyermekjáték-árúk. (A bizottság elnöke a főispán. E megyében van a privigyei és a németprónai posztószövetkezet és a felsőhajniczai gyermekjáték tanműhely.)

5. A trencsénvmegyei házi ipari bizottság. Trencsén. (Trencsénvm.) Halina-lábbeliek és kosarak, faragott faárúk, (bot, szerszám.) (A bizottság elnöke a főispán. E megyében van a zubáki halinaposztó-lábbeli taufolyam és a bellusi kosárfonó-műhely.)

6. Az árvavmegyei házi ipari bizottság. Alsó-Kubin. (Árvavm.) Házi- és kőcvászon, faragott faárúk (szerszám). (Elnöke a főispán. E megyében van a Lewith és Weigner-féle szövő házi ipari vállalat.)

7. A lipótvármegyei házi ipari bizottság Liptó Szent-Miklós. (Liptó megye) Házi és kőcvászon. (Elnöke a főispán. E megyében van Klinger Henrik pozsonyi szövőgyáros házi ipari vállalata.)

8. Pozsony és vidéki himző házi ipari egyesület. Pozsony. Himzett vászon és selyem-árúk. (Az egyesület védője Izabella főhercegnő.)

9. Az apatini kosárfonó szövöttek. Apatin. (Bács-Bodrog vármegye.) Mindenféle disz és közönséges vessző- s nádkosarak, nádbútorok. (E szövöttekkel kapcsolatban kosárfonó tanfolyam is működik. Kívánatra árjegyzéket küld.)

10. A zombori árúcsarnok szövöttek. Zombor. Szerb vászon, szerb szőnyegek, faczipó.

11. Hajdú-Nánás város tanácsa. Hajdú-Nánás (Hajdú vm.) Szalmafonatok, szalma-kalapok. (Itt szalmafonó-tanfolyam rendezett Olaszországban képzett tanítónő vezetése alatt.)

12. A nagybecskereki szőnyegszövő tanműhely. Nagy-Becskerek (Torontál vm.) Szőnyeg. (A felügyelő bizottság elnöke Torontál vm. főispánja.)

13. Csorba Samu házi ipari vállalkozó. Brassó. (Brassó vm.) Székelyszőttek, agyag-árúk, játékszerek, szerszámnyelvek, talicskák, szalma- és gyékényből font árúk, vásznak, szőnyegek, kosarak. (A négy székely vármegye házi iparának közvetítője. Kívánatra árjegyzéket küld.)

14. Timár László vállalkozó. Buesán. (Bihar vármegye.) Bambusz-nád-kosarak. (Itt kosárfonó-tanfolyam rendeztetett.)

15. Lipóczi Vilmos főbíró. Podolin. (Szepes vm.) Bambusz-nád-kosarak. (A főbíró maga a vállalkozó.)

16. Mayer, Hofer és Társa vállalkozók. Késmárk. (Szepes vm.) Géphimzések.

17. Az első magyar szövő- és kötőgyár által fentartott tanműhelyek. Selmeczbánya, Hódtszabánya (Hont vm.) Kőszeg (Vas vm.) Kötött és szövött (tricot) árúk.

18. Reitzer Lipót kereskedő. Szeged. Gyékényárúk, kubikos szerszámok. Tombácz és Társa. Szeged. Czirokseprő és kefe. Szoretz testvérek. Szeged. Czirokseprő és kefe.

19. Rosenberg H. Békés. (Békés vm.) Czirokseprő és kefe. Tuffler Jakab. Orosháza. (Békés vm.) Czirokseprő és kefe.

20. Kovalszky Sarolta. Német-Elemér. (Torontál vm.) Szerb szőnyegek.

21. Gyarmati Zsigáné. Bánffy-Hunyad. (Kolozs vm.) Kalotaszegi varrottas. Farkas Gizella. Bánffy Hunyad. (Kolozs vm.) Kalotaszegi varrottas.

22. Armann Adél. Eszék. (Szlavónia.) Szőnyegek.

23. Plavsic Athanáz keresk. és iparkamarai titkár. Eszék. (Szlavónia.) Szövött és faárúk (horvát házi ipari cikkek).

24. A „Tátra” házi ipari egyesület. Poprád-Felkán. (Szepes megye.) Faragott fadisztárgyak.

25. A nagybányai nőegyesület. Nagy-Bánya. (Szatmár vm.) Kákából font finom kosarak, disztárgyak.

26. A tiszta-füredi gyümölcsészeti egyesület. Tisza-Füred, (Heves vm.) Kosarak.

27. Veszprém vármegye alispánja. Veszprém. (Veszprém vm.) Fa-szerszámok, talicskák.

28. Községi elöljáróság. Bürkös (Nagy-Küküllő vm.) Kosarak.

29. Miresavlyevits Koszta. Ujvidék. Szerb Szerb vászon zsebkendők. (Közvetítő.)

30. Avéd Katinka és Papp Mari, Maros-Vásárhely. Székely szőttek. (Készítők.)

31. Bálint János. Nagy-Ényed. (Alsó Fehér vm.) Székely-szőttek. (Készítő; állítólag a nagy-ényedi fegyházban dolgoztat.)

32. Kupcsai Jánosné. Hosszúfalú (Brassó vm.) Csángó szőttek. (Munkaadó.)

33. Szabó Miklós. Csik-Szereda. (Csik-varmegye.) Székely szőttek és szőnyegek. (Munkaadó.)

34. Nagy Lajosné. Kolozsvár. Kalotaszegi varrottas. (Közvetítő.)

35. Pauschenwein András. Pozsony. (Felvidéki (tót) himzések. (Közvetítő.)

36. Langer Jakab. Trebutics. (Nyitra-vármegye). Felvidéki (tót) himzések. (Munkaadó.)

37. Blum Márkus. Verbő. (Nyitra vm.) Felvidéki (tót) himzések. (Munkaadó.)

38. Csuresits Dávid. Ujvidék. Torontáli szőnyegek. (Közvetítő.)

39. Istvánffy Istvánné. Török-Becse. (Torontál vm.) Torontáli szőnyegek és szerb vászon. (Munkaadó.)

40. Ambrus Juliska. Korond. (Erdély.) Gyapjú szőttek. (Szövőnő.)

41. Lamnera Jekelius. Brassó. (Brassó vm.) Hosszú szőrű cserge pokróczok. (Munkaadó.)

42. Hoffmann Miksa. Jolsva. (Gömör vm.) Hosszú szőrű cserge pokróczok. (Munkaadó.)

43. Özv. Sas Nándorné. Eszék. (Szlavónia). Szlavoniai szőnyegek. (Közvetítő.)

44. Hermann Dávid. Zágráb. (Horvátország). Összes horvát házi ipari készítmények. (Közvetítő.)

45. Ernszt Kristóf. Ó-Besenyő. (Torontál vm.) Bolgár szőttek fémszálakkal. (Közvetítő.)

46. Nagy Vilma. Mihályfalva. (U. p. Nagy-Selyk (Nagy-Küküllő vm.) Gyapjú szőttek. (Készítő.)

47. Schnabel Gyula. Oravicza. (Temes vmegye.) Román katrinczák különféle módon készítve. (Közvetítő.)

48. Ácsi Kovács Sándor. Szentés. (Csongrád vm.) Feketére égetett agyag edények. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

49. Budár Balázs. Mezőtúr. (J.-N.-K.-Szolnok vm.) Magyar diszítésű agyag edények. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

50. Bozsok Kálmán. Kun Szent Márton. (J.-N.-K.-Szolnok vm.) Magyar diszítésű agyag edények. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

51. Pál Márton. Székely Udvarhely (Udvarhely vm.) Különféle diszedények agyagból (Házi ipar jellegű kis ipar.)

52. Micska József. Modor (Pozsony vm.) Heliesi modorban készült agyag edények, (Házi ipar jellegű kis ipar.)

53. Juhász Antal. Mezőtúr. (J.-N.-K.-Szolnok vm.) Különféle agyagárúk. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

54. Molnár Sándor. Szentés. (Csongrád vm.) Feketére égetett agyag edények. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

55. Tordai fazekasok gyűjteményes kiállítás. Torda. (Maros-Torda vm.) Különféle agyag edények. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

56. Varga Imre. Szentés. (Csongrád vm.) Feketére égetett agyag edények. (Házi ipar jellegű kis ipar.)

57. Tanműhely. F.-Chvojnicza. (Nyitra vm.) Gyermekjátékok fából. szórporozva. (Az iskola igazgatója Bossányi József.)

58. Tanműhely. Hegybánya Szélakna. (Hont vm.) Gyermekjátékok fából, festve.

59. Maugsch Nándor. Bártfa. (Sáros vm.) Gyermekjátékok faanyagból, szórporozva.

60. Faipar szakiskola. Homonna. (Zemplén vm.) Különféle fa-faragványok.

61. Kőfaragó szakiskola. Nyárad-Szereda. (Máros-Torda vm.) Különféle fafaragványok.

62. Gáspár Gyula. Maros-Vásárhely. Sásból font kosarak. (Közvetítő.)

63. Berleff és Rigmányi. Tones. (Kolozs vm.) Sásból font kosarak. (Közvetítő.)

64. Halmágyi Viktor. Maros-Vásárhely. Sásból font kosarak. (Közvetítő.)

65. Pollák Mór. Szepes Ófalu (Szepes vm.) Magurái fafaragványok, prémes bekecskek. (Közvetítő.)

66. Mendelovics L. Debreczen. Csikóboros kulaacson és hortobágyi házi ipar. (Közvetítő.)

67. Községi elöljáróság. Algyő. (Csongrád vm.) Kosarak.

68. Községi elöljáróság. Iza. (Máramaros vm.) Kosarak.

69. A hódmezővásárhelyi agyag ipari tanműhely felügyelő bizottsága. Hódmező-Vásárhely. (Csongrád vármegye.) Agyagárúk. (A bizottság elnöke Fáy Antal, takarékpénztári vezérigazgató.)

70. Kosztka János. Stomfa. (Pozsony vm.) Heliesi modorban készült agyagedények. (Házi ipari jellegű kis ipar.)

Vasúti menetrend.

Érvényes 1899.

május 1-től.

Keckemét—Fülöpszállás.

Vegyesvonat			Vegyesvonat	
reggel	délután		reggel	este
3.57	1.30	ind.	8.25	8.55
4.06	1.42	Kecskemét	8.16	8.46
4.16	1.55	Kecskemét a. p. u.	8.07	8.37
4.23	2.03	Korhán-köz	8.00	8.30
4.30	2.15	Beretvás-telép	7.54	8.25
4.39	2.26	Helvetia	7.43	8.15
4.49	2.40	Ballószög	7.32	8.04
5.08	3.01	Kerekegyháza	7.20	7.51
5.16	3.10	Ágasegyháza	7.04	7.35
5.32	3.32	Ágasegyh. tanyák	6.51	7.22
5.43	3.45	Izsák	6.38	7.09
5.49	3.53	Úzovics	6.31	7.02
5.55	4.—	Fülöpszáll. kitérő	6.25	6.56
		Fülöpszállás		

Keckemét—Tisza-Ugh.

Vegyesvonat			Vegyesvonat	
reggel	délután		reggel	este
4.20	11.42	ind.	8.13	9.00
4.27	11.49	Kecskemét	8.07	8.54
4.42	12.04	Műkert	7.55	8.42
4.48	12.10	Urrét	7.43	8.32
5.07	12.29	Kisfái	7.34	8.23
5.32	12.55	Kohári-Szt.-Lőrincz	7.05	7.54
5.49	1.12	Szikra-Alpár	6.53	7.44
5.57	1.20	Lakytelek	6.07	7.30
		Tisza-ughi rév		

Budapest—Szeged.

Keckemétről Budapestre			Budapestről Keckemétre				
Vonat	Indulás	Érk.	Vonat	Indulás	Érk.		
Sz. v.	hajnal	3.47	7.15	Gy. v.	reggel	8.15	10.08
Sz. v.	reggel	—	—	Sz. v.	reggel	8.30	11.29
Sz. v.	reggel	7.22	10.55	Gy. v.	d. u.	2.30	4.24
Gy. v.	dél	11.33	1.25	Sz. v.	d. u.	4.25	7.36
Sz. v.	d. u.	3.42	7.00	Sz. v.	este	7.00	10.28
Gy. v.	d. u.	5.48	7.40	Sz. v.	éjjel	10.35	1.56

Keckemétről Szegedre			Szegedről Keckemétre				
Sz. v.	hajnal	5.00	7.42	Sz. v.	éjjel	1.01	3.32
Gy. v.	d. e.	10.09	11.40	Sz. v.	hajnal	4.50	7.20
Sz. v.	d. e.	11.37	1.47	Gy. v.	d. e.	10.00	11.31
Gy. v.	d. u.	4.26	5.53	Sz. v.	d. u.	1.14	3.32
Sz. v.	este	7.38	10.15	Gy. v.	d. u.	4.12	5.46
Sz. v.	éjjel	10.37	1.00	Sz. v.	d. u.	5.20	8.20
Sz. v.	éjjel	2.02	4.20				

Keckemétről Czegledre		Czegledről Keckemétre	
Sz. v.	d. u.	12.28	2.00
Sz. v.	reggel	6.15	8.26

Piaczi árjegyzék.

1899. évi szeptember hó 7-én.

Tiszta búza métermázsánként.	7.80	król	8.40	krig.
Kétszer	6.30		6.70	
Rozs	5.80		6.—	
Árpa	5.50		5.70	
Zab	5.20		5.50	
Tengeri keckeméti	5.50		5.60	
bánati új	5.50		5.60	
Köles	4.70		5.20	
Krumpli	1.20		1.40	
Széna	1.90		2.10	
Szalma	70		0.80	
Szalonna kilója	52		0.60	

Felelős szerkesztő:	Laptulajdonos:
IFJ. TÓTH ISTVÁN.	A KECSKEMÉTI SZABADELVŐ PÁRT.
Szerkesztőtárs:	Kiadó:
DR. NAGY MIHÁLY.	TÓTH LÁSZLÓ.

NYILT-TÉR.

„Henneberg-selyem”

45 krtól 14 frt 65 krig méterenként, — csak akkor valódi, ha közvetlen gyáraimból rendeltetnek, — fekete, fehér és színes, — a legdivatosabb szövés, szín és mintázatban. **Privát-fogyasztóknak póstabér- és vámmentesen, valamint házhoz szállítva, — mintákat pedig póstafor-dultával küldenek, Henneberg G. selyemgyári (cs és k. udvari szállító) Zürichben.** Magyar levelezés Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.

HIRDETÉSEK.

Ház- és föld-eladás.

III-ik tized, belső Seta-sor 174. számú (gazdálkodónak is alkalmas)

h á z,

és Borb son

44 hold föld,

(a melynek szántóföldje mind jó minőségű fekete föld), szabadkézből örökön eladó.

Értekezni lehet a fenti számú háznál, az egyik tulajdonossal. 275 2-2

!!!Bormust!!!

Abonyban szüret után (október első hetében) nagyobb mennyiségű **bormust** fog eladni. Felvilágosítást ad a kiadóhivatal. 3-1

Ház-eladás.

IV-ik tized, Szarvas-útcza 183. szám alatt levő ház, melyben van 4 szoba, 2 konyha, 2 éléskamra, 2 kamra, pincze, 1 mosókonyha, négy lóra istálló, hizlaló, szabadkézből örökön eladó.

A II-ik tized, Mária-útcza 69. sz. alatt 3 szoba, konyha, élés- és fűskamrából álló lakás folyó évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni a tulajdonossal: II. t., Mária-útcza 69. sz. a. 276 3-3

6571—1899. tkvi szám.

Árverési hirdetmény.

A kecskeméti kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy a **Kecskeméti Takarékpénztár-Egyesület** végrehajthatónak és az elrendelt csatlakozás folytán **Horváth és Herczeg** cég, továbbá az **Izsákvédeki Takarékpénztárnak** és az **Izsáki Népbanknak**, **Umráth és Társa** cégnek 1450 frt, 1568 frt 50 kr., 54 frt 29 kr., 29 frt, 169 frt, 95 frt, 60 frt, 90 frt és 127 frt s jár. iránti **Seikszal Menyhért** és neje **Horváth Rebeka** elleni végrehajtási ügyében az izsáki 1738. sz. tkvi betétben A. I. 1-11. sorsz. alatt foglalt és végrehajtást szenvedettek nevében álló 1991 frt becsértékű ingatlanok **1899. évi november hó 27-ik napján** d. e. 9 órakor, mint egyetlen határidőben, Izsák község házában meg tartandó nyilvános árverésen, a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete által 11129/899. sz. itteni 3373/899. sz. beadványa mellett bemutatott és egyidejűleg megállapított s a hivatalos órák alatt e telekkönyvi hatóságnál, valamint Izsák község házában megtekinthető feltételek mellett a kikiáltási áron alól is eladni fog.

Venni szándékozók a Kisbirtokosok Orsz. Földhitelintézetének kivételével tartoznak a kikiáltási árul szolgáló becsár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez bánatpénzül előre letenni.

Kecskeméten, a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál 1899. évi szeptember hó 3-ik napján.

Kapy,

kir. tszéki bíró.

283 1-1

Eladó szőlők.

1. Széktői 620 útból álló, kitünő gyümölcsös-szőlő, a Kiskőrösi-út mellett, — továbbá:

2. Urihegyi 1200 útból álló jókarban levő szőlő, (a Lisztes-köz mellett fekszik,) egészben vagy részekre osztva, kedvező feltételek mellett szabad kézből eladó.

Értekezni lehet Zsitvay Bélánál Nagy-kőrösi-útcza 29. sz. 282 2-1

Végzett nyelvtanárno

órákat ad: német, francia és angol nyelvből és elvállal vidéki leánykákát is teljes ellátás és oktatásra. Lakás: Budai-nagy-útcza 152. sz. Fantó fényképész átellenben.

264 5-4

Kokár Ferenczné.

Kiadó lakás.

Alulirotnak a IV. tzedben, a Nagy-kőrösi-útczába nyiló Gyik-útcza 36. szám alatti, alapjából újonépült, magas, földszintes, minden kényelemmel berendezett, csak egy év előtt épült, már egy télen át lakott **háza**, mely magában foglal 3 nagy útczai, 1 udvari, 2 elő-, 1 cseléd-szobát, konyhát, éléskamrát, fűskamrát, 1 fülkét, 1 mosókonyhát, (mely utóbbi fürdőszobának, sőt lakásnak is használható pincze,) és padlás, tágas folyosóval, (esetleg az egész egy nagyobb és egy kisebb lakásra osztható) az udvarban ivóvízű kúttal, **folyó évi november-től kiadó.**

Bővebb értesítéssel dr. Kovács Pál, Pataky Imre igazgató-tanár urak, esetleg a tulajdonos Budapest, József-körút 43. sz. I. emelet 9. a. szolgálnak.

253 2-7

Mády János.

Egy jómagaviseletű fiú

(1-2 középiskolávat)

TANONCZUL

azonnal felvétetik

Tóth László

könyvnyomdájában.

Egyeb különlegességek:

Iró- és másoló-tinták.

Vizmentes

BÖRKENŐCS.

„VANDOL” szabad. talpvédő.

Ércztisztító pép. Arany- és ezüsttisztító szappan.

Bőrlack

Szab. **Kenőkefe** „Nigrett” folyékony fény mázzal **fekete és színes csipőkhöz** 30 kr.

A sok értéktelen utánzások miatt kérem nevemre ügyelni.

A világon a legjobb fénymáz!

Aki a lábbelijét szép fényessé és tartóssá akarja tenni, csak

Fernolendt-fénymázat

vásároljon; a világos lábbelikhez pedig

Fernolendt féle természetibőr-crêmet.

Mindenütt kapható.

56

Cs. kir. szabad.

40-32

A gyár alapított **Bécsben, 1832. évben.** Gyáriraktár: **WIEN, I., Schulerstrasse 21.**

St. Fernolendt.

89 - 899.kgy. sz.

Hirdetmény.

Kún-Majsa község előjárósága közhírré teszi, hogy majsai Pusztá-Jakab-szállásán a templom körül elterülő s a község tulajdonát képező földbirtokból mintegy 80-90 házhely eladása elrendeltetvén, azoknak nyilvános árverése *folyó évi szeptember hó 25-én és következő napjain* fog megtartatni, mire a t. érdeklődők tisztelettel meghivatnak

Az árverési feltételek K.-Majsa községben Füstöss Bertalan jegyző irodájában megtekinthetők.

Kelt K.-Majsa község képviselőtstületének, 1899. június 18-án tartott üléséből

Füstöss,

jegyző.

Varga,

főbíró.

A feltaláló dr. Meidinger tanár úr által kizárólag feljogosított gyár.

MEIDINGER-KÁLYHÁK

készítésére.

H. HEIM cs. és kir. udvari szállító

Budapest, Thonet-udvar.

Bécs, I., Kohlmarkt 7. — Prága, Hybergasse 7.

Szabadalmazva minden államban.

— Első díjakkal kitüntetve az összes kiállításokon. —

Legelőnyösebb töltő és szellőző kályha.

Lakások, iskolák, irodák stb. számára, a legegyszerűbb és legpompásabb kiállításban. Tetszés szerinti hosszantartó égési tartam koksz. 24 órai égési tartam közénfűtés-sel. Több szobát egy kályhával lehet fűteni.

Waggon-kályhák.

Heim-fele Meidinger-kályhák.

MEIDINGER-OFEN
H. HEIM

Övünk az utánzásoktól, miért is becses ügyelmébe ajánljuk az itt feltüntetett védjegyet, mely a kályha ajtajának belső oldalán rá van forrasztva.

Heim-fele **HESTIA-KÁLYHÁK.**

Heim-fele fűstemésztő kandalló.

A kéménykövek teljesen füstmentesek maradnak. Határtalan égési tartam. A már meglévő kandalló-burkolat felhasználható. Egy kandallóval több helyiséget lehet fűteni.

Heim-fele fűstemésztő Caloriferek.

Minden rendszerű központi fűtések.

— Szárító készülékek ipari és gazdasági célokra. —
— Prospektusok és árjegyzékek ingyen és bérmentesen. Kályháink csak akkor valódiak, ha azok budapesti vagy bécsi raktárainkból szerezettek be.

223 20-12